

AYOLLARNING YANGI IJTIMOIIY MUHITGA MOSLASHUVCHANLIGINI TA’MINLOVCHI OMILLAR

ADPI Pedagogika va psixologiya kafedrası o‘qituvchisi
Muladjanova Gulchexraxon Abidjanovna
gulchehramullajonova@gmail.com
Hasanova Sevaraxon Ixvoljon qizi
Pedagogika yo’nalishi sirtqi ta’lim shakli talabasi
sevarahasanov40@mail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19409867>

Annotatsiya: Ushbu maqola ayollarning yangi ijtimoiy muhitga moslashuvchanligi jarayonini psixologik, pedagogik, sotsial va madaniy omillar asosida chuqur tahlil qiladi. Ayollarning oila, mehnat jamoasi, yangi yashash joyi, migratsiya jarayonlari, professional muhit, raqamli makon va madaniyatlararo muhitga moslashish mexanizmlari, ularni qo‘llab-quvvatlovchi tizimlar va adaptatsiyani yengillashtiruvchi pedagogik strategiyalar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot davomida ayolning psixologik resurslari, oila instituti, davlat siyosati va jamiyat infratuzilmasining moslashuvga ta’siri ilmiy dalillar asosida bayon qilinadi.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy moslashuv, adaptatsiya, ayollar psixologiyasi, gender yondashuv, migratsiya, sotsializatsiya, psixologik qo‘llab-quvvatlash.

Аннотация: В данной статье глубоко анализируется процесс адаптации женщин к новой социальной среде на основе психологических, педагогических, социальных и культурных факторов. Рассматриваются механизмы адаптации женщин к семье, трудовому коллективу, новому месту жительства, миграционным процессам, профессиональной среде, цифровому пространству и межкультурной среде, системы их поддержки и педагогические стратегии, облегчающие адаптацию. В ходе исследования на основе научных данных излагается влияние психологических ресурсов женщины, института семьи, государственной политики и инфраструктуры общества на адаптацию.

Ключевые слова: социальная адаптация, адаптация, женская психология, гендерный подход, миграция, социализация, психологическая поддержка.

Abstract: This article deeply analyzes the process of women's adaptation to the new social environment based on psychological, pedagogical, social, and cultural factors. Mechanisms for women's adaptation to family, work collective, new place of residence, migration processes, professional environment, digital space, and intercultural environment, their support systems, and pedagogical strategies that facilitate adaptation are considered. In the course of the research, the influence of women's psychological resources, the institution of the family, state policy, and the infrastructure of society on adaptation is presented based on scientific data.

Keywords: social adaptation, adaptation, female psychology, gender approach, migration, socialization, psychological support.

Bugungi globallashuv davrida ijtimoiy hayotning deyarli barcha sohalarida keskin o‘zgarishlar ro‘y bermoqda. Yangi texnologiyalar, migratsiya jarayonlari, raqamli transformatsiya, ta’lim tizimining modernizatsiyasi, mehnat bozoridagi raqobat kabi omillar shaxsning moslashuvchanlik darajasiga yuqori talab qo‘ymoqda. Ayniqsa, ayollar uchun moslashuv jarayoni yanada murakkab bo‘lib, ularning oilaviy, professional, ijtimoiy va shaxsiy rollari ko‘pligi mazkur jarayonning murakkabligini oshiradi.

Ayolning yangi ijtimoiy muhitga moslashuvi nafaqat uning shaxsiy hayoti, balki oila mustahkamligi, farzand tarbiyasi va jamiyat farovonligi uchun ham bevosita ta’sir ko’rsatadi. Shu sababdan mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o’rganish pedagogika va psixologiya fanlari uchun dolzarb hisoblanadi.

Moslashuvchanlik — shaxsning yangi ijtimoiy, madaniy yoki professional sharoitlarga mos ravishda o’z xatti-harakatlari, fikrlari, munosabatlari va psixologik holatini o’zgartira olish qobiliyatidir.

Ayollarda moslashuvning o’ziga xos xususiyatlari:

emotsional sezgirlik darajasining yuqoriligi;

bir vaqtning o’zida bir nechta ijtimoiy rollarni bajarishi (ona, kelin, xodim, juftlik);

gender stereotiplar ta’siri;

oilamanofaatiga yo’naltirilgan xulq modeli;

psixologik qo’llab-quvvatlashga ehtiyojning yuqoriligi.

Shu jihatlar moslashuv jarayonining murakkabligini belgilaydi.

Ayolning moslashuvga bo’lgan ichki motivlari jarayonning tezligiga bevosita ta’sir qiladi. Maqsadlarning aniq bo’lishi moslashuvni tezlashtiradi.

Emotsional intellekti - yuqori ayollar nizolarni konstruktiv hal qiladi, yangi jamoa bilan tez aloqa o’rnatadi va stressni boshqarishda muvaffaqiyatli bo’ladi.

Kommunikativ ko’nikmalar - yangi jamoaga kirish, ijtimoiy aloqalarni kengaytirish va hamkorlik o’rnatish ayolning muloqot kompetensiyasiga bog’liq.

Madaniy kompetensiya - madaniyatlararo farqlarni anglash, qadriyatlarni hurmat qilish ayolning yangi hududga moslashuvini yengillashtiradi.

Oila — ayolning moslashuv jarayonidagi asosiy tayanchi. Oilada iliqlik, qo’llab-quvvatlash, o’zaro hurmat kuchli bo’lsa, moslashuv 2–3 baravar tez kechadi.

Jamoaning do’stona munosabati, adolatli rahbarlik, hamkorlik muhitining mavjudligi ayolning kasbiy moslashuvini osonlashtiradi.

Jamiyatdagi gender stereotiplari - gender tengligi yuqori bo’lgan jamiyatlarda ayollar o’z qobiliyatlarini erkin namoyon qila oladi.

Ijtimoiy infratuzilma - transport, tibbiyot, ta’lim, bolalar bog’chalari, jamoat markazlari kabi omillar moslashuvning tashqi resurslarini belgilaydi.

Raqamli kompetensiya - zamonaviy jamiyatda raqamli savodxonlik ayollarning ta’lim, ish va kundalik hayotdagi imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ayollar turmush qurgandan so’ng yangicha ijtimoiy muhitga kiradi va quyidagi jarayonlarni boshdan kechiradi:

yangi rollarni qabul qilish;

qaynonalar bilan munosabat o’rnatish;

turmush o’rtog’i bilan muloqot shakllanishi;

maishiy masalalarga moslashish.

Nizolar ko’pincha:

kommunikatsiya yetishmasligi,

turlicha qadriyatlar,

yoshlarning psixologik tayyorgarligi pastligi bilan bog’liq.

Ayollarning yangi ijtimoiy muhitga moslashuvchanligi psixologik, pedagogik, ijtimoiy, madaniy va texnologik omillar bilan belgilangan murakkab jarayondir. Oila qo’llovi, ijtimoiy infratuzilma, psixologik xizmatlar va raqamli kompetensiya ayolning moslashuv tezligi va sifatiga bevosita ta’sir ko’rsatadi. Mazkur jarayonni ilmiy asosda o’rganish va amaliy qo’llab-quvvatlash jamiyat taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva N. Gender psixologiyasi. – Toshkent, 2021.
2. Zokirova F. Ijtimoiy psixologiya. – TDPU, 2020.
3. G’ofurova S. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent, 2022.
4. Bronfenbrenner U. Human Development Theory. – Harvard Press, 2018.
5. Hofstede G. Culture and Social Adaptation. – Routledge, 2019.
6. Markova A. Professional Adaptation of Women. – Moscow, 2020.